

Vaše otázky řeší... poradna

Jak by mělo být dítě z hlediska jazykového rozvoje připraveno na vstup do základní školy?

Dítě by mělo umět:

- aktivně a přirozeně navázat řečový kontakt s ostatními dětmi i dospělými;
- v dialogu klást otázky a respektovat mluvčího;
- v souvislém řečovém projevu používat rozvíte věty a postupně jednoduší souvětí;
- výrazně a kultivovaně přednést básničku;
- soustředěně poslouchat a vnímat čtený text;
- správně vyslovovat všechny hlásky a hláskové skupiny;
- správně dýchat při řeči i zpěvu;
- řeč realizovat přiměřeně hlasitě, v přiměřeném tempu, se správným kladením větného a slovního přízvuku;
- správně používat předložky, slovesa a skloňovat podstatná jména;
- užívat správný slovosled;
- rozkládat slova na slabiky, určit první a poslední slabiku;
- rozkládat slova na hlásky, určit první a poslední hlásku;
- umět odvodit množné číslo z jednotného a opačně (dva psi – jeden pes);
- vytvořit opaky – protiklady;
- vytvořit zdobněliny;
- rozpoznat význam slov souzvučných a nalézt další výrazy pro slova stejného významu;
- rozumět vtipu, chápat význam humorálního textu;
- vymyslet hádanku;
- chápat a utvořit jednoduchý rým;
- rozlišit citové zabarvení a předvést věty s citovým zabarvením (smutně, vesele, rozzlobeně);
- všimnout si rozdílů mezi hrdinami pohádek, umět porovnávat jejich vlastnosti;

- soustředit se na poslouchání přiměřeně dlouhého příběhu s dětským hrdinou a umět porovnávat situace z příběhu s vlastními zážitky;
- samostatně vyprávět děj podle obrázkové osnovy;
- reprodukovat text čtené nebo zfilmované pohádky;
- samostatně předvést dramatizaci pohádky;
- pohybově vyjádřit prožitek i náladu;
- pohybově i slovně charakterizovat postavu, určit kladné a záporné hrdiny;
- vypravovat vlastní zážitek;
- na základě volné improvizace s maňáskem nebo loutkou zahrát krátkou hříčku;
- samostatně dramaticky dořešit nedokončený příběh nebo pohádku.

Kdy poslat dítě ke klinickému logopedovi?

Obecně by paní učitelky měly doporučit rodičům svěřeného dítěte vyšetření u klinického logopeda vždy, když se řeč vyvíjí odlišně od řeči vrstevníků ať už po obsahové, nebo formální stránce.

- Je-li u dítěte velmi chudá slovní zásoba a absenteje-li řeč větná.
- Je sice adekvátní slovní zásoba, ale řeč je agramatická, dítě nedodrhuje správný větný pořádek, vyskytuje se množství dysgramatismů.
- Řeč je výrazně špatně srozumitelná, působí jako řeč cizince.
- Dítě nepoužívá u sloves zvrtné částice „si“, „se“, nepoužívá nebo zaměňuje předložkové vazby, vynechává krátká slova („Maminka hodná.“).
- Dítě má výrazně neobratná mluvidla, jazyk nedokáže vypláznout, nedokáže jej zvednout nebo jazyk po vyplazení tvoří „srdíčko“.
- Řeč je realizována ve zrychleném tempu; objevují-li se iterace (opako-

vání prvních slabik nebo krátkých slov) nebo tony (nepřiměřené protahování první hlásky slova), řeč je nonfluentní (neplynulá).

- Je-li přítomna otevřená nebo zavřená huhňavost (dítě mluví nosem, či naopak tak, jako by mělo nos ucpaný).
- Okamžitě, naučí-li se dítě vyslovovat některou hlásku chybně – nejčastěji jsou chybně tvořeny sykavky (interdentální sigmatismus – dítě „si šlapa na jazyk“, laterální sigmatismus – výdechový proud „utíká“ bokem...), hlásky R (různé druhy rotacismů – „ráčkování“), hlásky L (interdentální lambdacismus atd.) –, je nutno neprodleně zahájit logopedickou péči, i kdyby dítěti byly teprve tři roky – odkládáním logopedické intervence se vada fixuje a velmi obtížně se odstraňuje.
- Neumí-li ve třech letech dítě ještě vyslovit hlásky K, G, H, CH, V, F.
- Neumí-li ve čtyřech letech dítě vyslovit hlásku L a neměkčí-li (nevyslovuje-li BĚ, PĚ, VĚ a Ď, Ť, Ň).
- Neumí-li v pěti letech dítě ostrou (C, S, Z) či tupou (Č, Š, Ž) řadu sykavek nebo zaměňuje-li je ve slovech, neumí-li R a Ř.

Nejste-li si jisté, raději dítě ke klinickému logopedovi pošlete. On provede u dítěte komplexní vyšetření, a nebude-li ještě logopedická péče nutná, uklidní rodiče a bude je instruovat, jak mají zatím s dítětem řeč rozvíjet a kdy se mají ke klinickému logopedovi opět objednat. Nezapomeňte však rodiče upozornit, že ke klinickému logopedovi je nutné doporučení od dětského lékaře. Bez tohoto doporučení není možné vykázat ošetření ze zdravotního pojištění a rodiče by si museli vyšetření uhradit přímou platbou.

Na otázky odpověděla klinická logopedka PaedDr. Monika Plačková